

POSTANOWIENIE

26 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Małgorzata Manowska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 26 listopada 2024 r. w Warszawie
zażalenia R. w W. [...]
na wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 3 listopada 2023 r., V ACa 1387/22,
w sprawie z powództwa K.P. i M.P.
przeciwko R. w W. [...]
o ustalenie i zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie w sprawie.**

M.M.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 2 września 2022 r. Sąd Okręgowy w Słupsku oddalił powództwo K.P. i M.P. przeciwko R. spółka akcyjna w W. o ustalenie nieważności umowy kredytu mieszkaniowego nr [...] w wysokości 84 493 CHF denominowanego w walucie obcej, zawartej między stronami 10 września 2008 r. oraz o zapłatę solidarnie na rzecz powodów 173 378,07 złotych tytułem zwrotu korzyści majątkowej uzyskanej kosztem powodów bez podstawy prawnej, które to świadczenie było nienależne.

Od wyroku Sądu pierwszej instancji apelację wnieśli powodowie, którzy wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości,

ewentualnie, w przypadku stwierdzenia przez Sąd odwoławczy zaistnienia przesłanek zastosowania art. 386 § 4 k.p.c. powodowie domagali się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji.

Wyrokiem z 3 listopada 2023 r. Sąd Apelacyjny uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Słupsku.

Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, gdyż nie została należycie ustalona podstawa faktyczna rozstrzygnięcia, a rozważania tego Sądu nie dotyczą istoty rzeczy, ani w zakresie klauzuli ryzyka walutowego, ani klauzuli tzw. spreadowej. Sąd pierwszej instancji nie ocenił ponadto, czy postanowienia w umowie łączącej strony są niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ k.c. z uwzględnieniem Dyrektywy 93/13, a także z uwzględnieniem orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego pozwany wniósł zażalenie na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c., zarzucając naruszenie przepisów postępowania art. 386 § 1 i 4 k.p.c., polegające na bezzasadnym przyjęciu, że zachodzą przesłanki do uznania, iż Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy.

Strona pozwana podniosła, że Sąd pierwszej instancji dokonał oceny abuzywności kwestionowanych przez powodów postanowień umownych, dostrzegając także dyspozycję art. 385¹ § 1 k.c., a w konsekwencji wobec ustalenia, że zapisy umowne dotyczące przeliczeń rat z CHF na złote zostały indywidualnie uzgodnione, zaniechał dalszej kontroli abuzywności kwestionowanych przez stronę powodową postanowień umownych, przy rozważaniu całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego. Strona pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługiwało na uwzględnienie.

Kontrola Sądu Najwyższego dokonywana na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. powinna uwzględniać konstytucyjną zasadę dwuinstancyjnego rozpoznawania

spraw, wyrażoną w art. 176 ust. 1 Konstytucji, w szczególności, jeśli chodzi o wykładnię pojęcia nierozpoznania istoty sprawy (art. 386 § 4 k.p.c.). Zażalenie, o którym mowa w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest formalnym środkiem zaskarżenia, którego konstrukcja wyklucza merytoryczne rozpoznanie sprawy. Kontrola dokonywana na podstawie tego przepisu powinna mieć charakter formalny, skupiający się na ustanowionych w art. 386 k.p.c. przesłankach uchylenia orzeczenia sądu I instancji, bez wkraczania w kompetencje sądu *in merito* (por. postanowienie SN z dnia 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013, nr 4, poz. 54). W rezultacie, Sąd Najwyższy w przypadkach określonych w art. 386 § 4 ogranicza się do zbadania czy sąd drugiej instancji prawidłowo ocenił przyczynę uzasadniającą uchylenie orzeczenia i czy jego merytoryczne stanowisko uzasadniało taką ocenę postępowania sądu pierwszej instancji. Poza zakresem kontroli Sądu Najwyższego pozostaje natomiast ocena merytorycznego stanowiska sądu II instancji, jak również wskazania sądu drugiej instancji co do dalszego postępowania czy też wykładnia prawa materialnego dokonana przez ten sąd (por. m.in. postanowienia SN: z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41; z dnia 28 stycznia 2015 r., II CZ 85/14; z dnia 9 stycznia 2015 r., V CZ 86/14; z dnia 28 listopada 2014 r., I CZ 91/14).

Przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie jest skierowane przeciwko uchyleniu przez sąd drugiej instancji wyroku lub postanowienia co do istoty sprawy i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, a więc ocenie Sądu Najwyższego może być poddany jedynie ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej podstawie orzeczenia kasatoryjnego. Ustawowe przesłanki uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji zostały określone wąsko, stąd w przypadku wniesienia zażalenia kognicja Sądu Najwyższego ogranicza się do skontrolowania, czy istotnie doszło do nierozpoznania istoty sprawy lub też, czy faktycznie istnieje w realiach rozpoznawanej sprawy konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (por. np. postanowienie SN z dnia 12 lutego 2014 r., IV CZ 120/13). Wszelkie inne wady, dotyczące naruszeń prawa materialnego, czy też procesowego (poza nieważnością postępowania – art. 386 § 2 k.p.c.), nie uzasadniają uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego

rozpoznania. Wszystkie tego rodzaju braki, jak wspomniano wyżej, powinny być w systemie apelacji pełnej załatwiane bezpośrednio w postępowaniu apelacyjnym (por. postanowienia SN: z dnia 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12; z dnia 2 października 2014 r., IV CZ 68/14).

Nie jest trafne stanowisko Sądu Apelacyjnego, że zachodziła przesłanka z art. 386 § 4 k.p.c. i Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Sąd Okręgowy uznał, że zapisy umowy dotyczące przeliczeń wysokości rat z CHF na złote były indywidualnie uzgodnione i z tego powodu nie było możliwe – jego zdaniem – ewentualne zastosowanie art. 385¹ k.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że oceny o nierozpoznaniu istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. nie uzasadnia niedostateczne rozważenie przez sąd pierwszej instancji przepisów prawa materialnego, mających zastosowanie w sprawie, ani tym bardziej niedostateczne uzasadnienie wyrażonego w tym zakresie stanowiska (postanowienie SN z 19 marca 2014 r., I CZ 18/14). Jeśli w ocenie Sądu Apelacyjnego, w sprawie mają zastosowanie przepisy o abuzywności postanowień umownych, a pomimo tego Sąd pierwszej instancji nie dokonał stosownej ich kontroli pod tym względem, to i tak Sąd drugiej instancji władny był wydać wyrok reformatoryjny.

W najnowszym orzecznictwie dotyczącym kredytów w walucie obcej Sąd Najwyższy wskazuje, że zaniechanie zbadania umowy kredytu pod kątem abuzywności zawartych w niej postanowień, w tym postanowień implikujących ryzyko walutowe, nie jest równoznaczne z nierozpoznaniem istoty sprawy (zob. m.in. postanowienia SN: z 20 października 2023 r., III CZ 159/23, z 25 stycznia 2024 r., III CZ 308/23, z 8 kwietnia 2024 r., III CZ 46/24).

W efekcie, z powyższych przyczyn, zaskarżone rozstrzygnięcie nie może się ostać i jako takie podlega uchyleniu. Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.

(M.M.)

[a.ł.]

